

Hodnocení diplomové práce

předložené Evangelické teologické fakultě UK dne 9. 6. 2006 (č.j. 10/06):

Ján ŠÍPKA, *Pokánie ako odvrátenie súdu Hospodinovho u proroka Joela*,
Praha 2006, 52 stran.

Popis a charakteristika:

Předložená magisterská diplomová práce si klade za cíl pojednat na základě textu JI 2 – 3 problematiku *Božího soudu*, který přichází v dějinných událostech, a související problematiku *pokání a odvrátení soudu* (milosti). Autor svou rozpravu výslovně pojímá nikoli jako práci exegetickou, nýbrž tématickou. Základní otázkou mu je „zvěstnost“ /řeči o/ Božím soudu. Svě téma, přístup i postup autor stručně charakterizuje v úvodu (str. 1).

Rozprava se člení do celkem 6 kapitol (viz přehledný a graficky výrazný obsah práce), jejím jádrem jsou kap. 2–5. V nich autor postupuje metodou tématických reflexí nad textem – místy poměrně těsně (postupné glosy k jednotlivým motivům či termínům jedno- až dvouveršových odstavců biblického textu), jindy volněji (v tématické návaznosti na motivy biblického textu). Tento postup vnímám současně jako sílu i slabinu předložené práce – silou je v tom, že autorovi umožňuje vést svou rozpravu v poměrně přehledné a sevřené podobě, logicky a ústrojně; slabinou je v tom, že z textu pouze eklekticky vybírá vhodné motivy a je metodicky nekontrolovatelný – autor zkrátka přemítá o svém tématu a ve volné vazbě na zvolený text je promyšlí.

Své teze autor poměrně jasně vyjadřuje v závěru každé z kapitol, celková propracovanost hlavní linie rozpravy je solidní.

Závěrečná teze o povaze řeči o Božím soudu u Joela, o funkci pokání a možnosti odvrátení soudu (str. 50) není nijak překvapivá ani novátorská; je opřena o předchozí výklad a ve vši své stručnosti je přehledná a přesvědčivá.

Seznam literatury svědčí o solidním zpracování české a slovenské odborné produkce k tématu a jeho kontextu; překvapivě však chybí jakékoli cizojazyčné publikace. Na textu práce i způsobu zpracování je znát, že autor nebral v úvahu podrobnější záběr do standardní produkce biblistiky (lexika, komentáře a specializované studie k probíraným motivům a jevům).

Hodnocení věcné:

Základním kladem práce je samostatné rozpracování tématických aspektů do celkové osnovy a vypracování jednotlivých aspektů rozpravy. Autor zde osvědčil, že zvládá nastínit komplexní problematiku, rozumně ji rozložit na jednotlivé součásti a pojednat je v rozumné rovnováze samostatnosti aspektů i jejich vzájemných souvislostí. Od svého tématu neodbíhá. Na řadě míst autor ve svém výkladu projevuje nejen základní znalost práce s hebrejským textem bible, ale i dobrý postřeh pro detailní důrazy konkrétních formulací či kontextových aspektů. Projevuje solidní obeznanost s širokým okruhem odborné biblické a religionistické literatury a schopnost uvádět podpůrné argumenty pro své teze.

Základním problémem zpracování předložené práce je ovšem *způsob vedení rozpravy*. Nelze nic namítat proti základní rovině tématického přístupu (jakkoli název práce svádí vnímat předloženou studii spíše jako exegetickou), ale i při tématickém uchopení je u magisterské práce nutno zabrat hlouběji do rozpravy dílčích aspektů problematiky. Autor ve většině svého

pojednání předkládá poměrně hladce plynoucí reflexe – jakoby samozřejmý tok úvah a postřehů (které samy o sobě nejsou špatné ani od věci), téměř nikde se však nepouští do analytičtějšího rozboru *pro et contra*, do sporu s jinými interprety téže látky (citáty jiných autorů uvádí v podstatě jen na podporu svých myšlenek či stanovisek¹). Výsledkem je neproblematické, nedialogické rozjímání, v podstatě jen afirmativně předkládání myšlenek, postřehů a pozorování ... mírně proložené vhodně vybranými citáty jiných autorů či autorit. To je na magisterskou práci *metodicky málo*. Práce není ani studií exegetickou, ani tématickou analýzou. Dokladem tohoto rysu je povaha poznámkového aparátu a celková slabost zpracování sekundární literatury (zcela chybí cizojazyčné tituly).

Uvedený rys způsobu zpracování látky je zřetelný např. na části 3.2—3.5 (str. 14-25), kde autor aspekty svého tématu rozvíjí v podstatě formou průběžného přemítání nad textem JI 1,2-20. Svě reflexe a postřehy k textu (samy o sobě nijak špatné, tématicky vskutku ukázněné a věcné) nijak nekonfrontuje s jinými názory či nesourodými aspekty v probíraném textu.

Problémem tak není to, co v textu práce stojí, jako spíše to, co v něm chybí.

Některé odkazy na literaturu, které mají doložit autorovo tvrzení, jsou vedeny zcela zbytečně do odvozených studií, nikoli primárních autorit. Například odvození termínu „soud“ (משפט) je opřeno o Balabánovu stať místo o standardní lexikon, zpracovávající etymologii hebrejských lexémů (str. 32n).

k některým dílčím jednotlivostem:

- V kap. 3.4.1 se v posledním odstavci (str. 22 nahoře) autor dle mého soudu dopouští nepřesných, zbytečně generalizujících formulací. Ve výroku proroka shledává „velmi silné protináboženské zaměření“. Namítám, že *kritika* kultu či konkrétní náboženské praxe není *protináboženským* postojem. Už vůbec není únosná generalizace „...všechny náboženské představy, úkony a všechny formy zbožnosti a bohoslužby ... ustupují“ (podtržení M.P.). Vždyť autor sám v závěru odstavce vyvozuje, že Hospodin volá „k pravé bohoslužbě“ (sic!) a v kap. 4.2 pak rozvíjí *pozitivní* funkci kultu jako dramatizace „Božího slova“, resp. přiměřené odpovědi člověka na ně (str. 39n). V dosvědčovaném slově soudu tedy běží spíše o *kritický program obnovy*, profétické nápravy náboženství a kultu, nikoli o obecně či zásadně *protináboženskou* čistku! Pod touto *kritikou* (tj. pod soudem!) ovšem podle Joela stojí všechen náš náboženský život, všechny projevy kultu, bohoslužeb i osobní zbožnosti (naděje a jistot) a jediné tak mohou mít „před Boží tváří“ *pozitivní* roli.
- V kap. 4.1.1 autor nejprve skicuje význam jazyka a jazykových vyjadřovacích prostředků pro myšlení a pro vytváření a předávání obrazu skutečnosti. Základní teze je možné přijmout (chybí zde ovšem jakýkoli odkaz na autory a díla, o něž autor toto pojetí epistemologie a role jazyka opírá – jde o veliké a kontroverzní téma, zde to vypadá, jakoby šlo o úvahy autora samého...). Na str. 27 navazuje stručným referováním o Nandrásyho tezích, jež se zabývají rozlišením, ano až opozicí haptického a optického vnímání vnější reality. Závěr podkapitoly se však opět věnuje *mluvení* o Božím soudě a jeho metaforickém charakteru. – Ptám se autora: Proč vůbec uvádí Nandrásyho pozoruhodné, nicméně mimoběžné teze o *haptickém* a *optickém* vnímání, když v práci samé běží napořád o jazyk, řeč a svědectví slovem – komunikaci *auditivní*, nikoli optickou či haptickou; nadto spíše komunikaci mezi svědkem a jeho adresátem, nikoli mezi realitou a jejím pozorovatelem. Následující kapitola rozebírá dvě významné metafory soudu („den Hospodinův“ a „hrozbu/nepřítele“); jsou snad tyto metafory pojednatelné hapticky či opticky? Opět přece běží o fenomén *jazyka a řeči!*

¹ Viz např. typický autorův úvod citátů: *Balabán to vystihuje slovy*: „...“ (str. 18, 10. ř. zdola) aj.

- Na str. 31 autor v souvislosti s obrazem nepřítele dvakrát užívá adjektivum *apokalyptický*. Mám za to, že zde o žádnou apokalyptickou veličinu neběží. Profétie soudu a apokalyptika jsou dva fenomény, které nám v určitých aspektech mohou připadat blízké, nicméně v odborné studii není možné je směřovat. Metafora nepřítele v Joelovi *není* apokalyptická.
- Na str. 46 autor nad výrokem Jl 2,19 rozvíjí motiv „vidění“ – *viditelnosti, zrakové vnímatelnosti* (sic!) Hospodinovy odpovědi. V patové poznámce připojuje exkurz o slovesech חזיה a ראה. Celá tato pasáž je přehnanou interpretací uvedeného textu, v němž o žádné zrakové vnímání neběží. Tvar הַיְיָ je běžným upozorňovacím signálem diskurzivní *řeči*, slovesa vidění se zde nevyskytují (ostatně: sloveso ראה je u Joele pouze v Jl 3,1, kde je vyhrazeno právě eschatologickému dění, nikoli aktuální rovině reality posluchačů!). Základní zaměření kapitoly 5.3.2 nazvané *Uzretie situácie* tedy neodpovídá danostem reflektovaného textu.
- Při vši stručnosti celku se v práci vyskytují *dublety a opakování myšlenek*; je to do značné míry dáno metodou rozpravy nad textem, kde se vracejí určité motivy. Např. důraz na Hospodinovo „slovo“, jež se děje a stává činem ... a vede nejen k naslouchání ale také k poslušnosti, je důkladně prezentován již na str. 10, se opět (téměř stejnými slovy) vrací jako jádro kap. 5.3.1 na str. 44n.
- Nedostatkem do jisté míry jen formálním je chybějící údaj o kapitole u uváděných biblických citátů (soustavný rys). Např. na str. 34 je citován úryvek z Jl 2,12-13, zatímco na str. 23 z Jl 1,12 +13, na obou místech jsou však jen čísla veršů. Identifikace kapitol je ponechána na vlastní pozornosti či péči čtenáře.

Hodnocení formálních náležitostí:

- Práce je vyhotovena podle běžných zásad diplomových prací. Má všechny podstatné náležitosti písemné práce. Celkové provedení je dobře upravené a čisté.
- Ediční zpracování je pečlivé; využívá standardní možnosti počítačového editování textu (patové poznámky, grafická úprava). Práce ovšem nemá dobře provedeny textové korektury, vyskytuje se v ní řada drobných překlepů a textových chyb (corrigenda uvádím přímo do textu práce), místy dokonce i nedopsané části patových poznámek (např. str. 10, pozn. 19; str. 39, pozn. 92 aj.). – Odevzdával autor rukopis v takovém spěchu, že si nestačit definitivní tvar zkontrolovat?!
- Autor dobře využívá možností tisknout hebrejský text v kvadrátním písmu. Nestandardní a graficky nevhodné je ale užívání kurzívy v hebrejských tvarech (např. str. 30; 38 aj.); občas se autor dopouští drobných chyb a překlepů (např. str. 32 má být správně מושפח, nikoli מושפח; taktéž na str. 33); opakovaným nedostatkem je rezignace na správné tvary koncových písmen (např. str. 14, pozn. 36 יקנים, stejně str. 41; na str. 30 má být správně עם, nikoli אט /sic!/; str. 35 צום aj.).

Závěr:

Práce jako celek je zřejmým dokladem, že autor umí analyzovat hebrejský text Starého zákona a interpretovat jej z perspektivy sledované problematiky. Svě téma zpracoval na rozumně vymezené látce, postupoval v zásadě přiměřenou metodou a prokázal schopnost formulovat stručně a přehledně vlastní závěry. Výše uvedené výhrady sice neumožňují práci považovat za vynikající, nejsou však takové povahy či rozsahu, aby byly důvodem k jejímu odmítnutí. Předložená práce splňuje kritéria kladená na magisterskou diplomovou práci, doporučuji ji k obhajobě. V hodnocení navrhuji vycházet od klasifikačního stupně **dobře (C)**.
V Praze, dne 15. září 2006

Martin Prudký